

Původně měla svatováclavská hymna tři pětiřádkové slohy neumělých, sdružených rýmů, ukončené refrémem „Kyrie eleison“. Obsahem byla prostá modlitba k sv. Václavu, vévodovi české země, aby orodoval za své poddané u Boha i sv. Ducha a pomohl jim do krásného, nebeského dvorstva, kde věčně plane jasný oheň sv. Ducha, zde na světě pak aby chránil své ctitele, smiloval se nad nimi, utěšil smutné a všecko zlé odehnal. Dobu vzniku této písně kladla stará tradice do 14. století. braniborské (1278 - 1283).

Martin Kuthen připisoval svatováclavskou píseň pražskému arcibiskupovi Arnoštu z Pardubic, Hájek arcibiskupovi Janu Očkovi z Vlašimě; Bohuslav Balbín obě tyto domněnky kombinoval: Arnošt prý píseň složil, Očko rozšířil. Svatováclavský chorál je však mnohem starší. Beneš Krabice z Weitmile nazývá naši píseň r. 1368 „cantis ab olim cantari consueta“. Strofická stavba, jazyková stránka i dost bohatě zvlněná melodie této písně ukazují na 13. stol. Konečně úpěnlivá prosba v písni „utěš smutné - otžeň vše zlé“ svědčí o době pohnuté, a tou neklamně mohla býti léta neblahé správy.

Někdy na rozhraní 14. a 15. věku přibásněny byly dvě strofy nové: „Ty jsi dědic české země“ a „Maria, matko žádoucí“. V zápise o rukopise litoměřickém z konce 15. stol. se uvádějí opět nové strofy, mezi nimi sloha, obsahující invokaci k českým světcům. V té době zaznívá už svatováclavská píseň u nás při každé důležité události státní a národní - i při volbě Ferdinanda Habsburského ve svatováclavské kapli r. 1526. Kostelní písní stal se svatováclavský chorál teprve r. 1406, kdy pražská synoda povolila zpívati čtyři staré písně duchovní: Hospodine pomiluj ny, Svatý Václave, Buoh všemohúcí a Jezu Kriste, šcedrý kněže.

Největšího rozšíření doznala svatováclavská píseň v době pobělohorské tiskem. Barok byl vůbec všestrannější v propagaci slávy domácích našich svatých než gotika. Tehdy byli vzýváni čeští světci, v první řadě sv. Václav, jako ochráncové a pomocníci ohrožené národnosti, a hymna svatováclavská zněla tenkrát nejednou jako bojovná, ba revoluční píseň utiskovaných Čechů. V 18. stol. se ustálila svatováclavská píseň do dnešní formy o počtu osmi sloh. Avšak pro sklonek 18. stol. a první polovici 19. stol. máme dosvědčený zajímavý variant. Místo prosby „Utěš smutné - otžeň vše zlé“ bývalo zpíváno „zažeň Němce - cizozemce“. Kdy vznikl tento výkřik zoufalství a rozhořčení, nedá se, tuším, přesně zjistit. Vydral se z úst, úzkostí se chvějících o osud národa, ohroženého germanisující cizotou, pravděpodobně za časů „dobrého“ císaře Josefa II. Jistě chápeme, co znamenala svatováclavská píseň v minulém století za zápasů státoprávních, národních i sociálních, a máme v živé paměti, jak působila tato staroslavná píseň mocného účinku za světové války a pak ve dnech nekonečné radosti nad dosažením státní samostatnosti.

Svatováclavský chorál obsahuje myšlenky věčně živé a takových hodnot, že plně odpovídají reálným požadavkům přítomnosti. Nelze tudíž nelitovati s Otakarem Březinou, jak nám to tu posledně pověděl básník Jakub Deml, že se nestala hymna svatováclavská, vznešená, věky posvěcená, státní hymnou osvobozeného národa.

Vyšlo v Národní myšlence.